

Nekoliko odgovora

V januarju »Grudje«, ki je glasilo Društva kmetijskih fantov in deklet, razpravlja g. dr. Igor Rosina o kulturni sliki naše vasi. V daljšem članku omenja tudi učiteljski stan. Evo, kaj piše o slovenskem učitelju!

»Premalo, daleko premalo se je zli s svojo kmetjsko okolico v slovenski vasi tudi drug važen kulturni faktor — slovenski učitelj. Učiteljstvo v zadnji generaciji se je kmetstvu in kmetjski duši odtujilo. Večkrat se mi zdi, kakor da se v svojem srcu čutijo skrajno ponižane, da morajo služiti v vasi med kmeti; kakor da so bili rojeni za ministre in bi jim te časti tudi po vseh božjih in človeških pravicah šle; pa jih je le krivična usoda in človeška zavist pregnala v slovensko vas. Zato premnogokrat gledajo zviška doli na kmeta ter se družijo le s pogospodenim veleposestnikom, ki mu tvorijo nekako varo.

In vendar ima malokdo toliko možnosti, da bi ga vsa vas brez razlike vzljubil kot učitelj. Toda njegov mesto ni v namrdavanju nad okolico, niti ne »in dem Schmollwinkeln«. Zavedati se mora, da je on del kulturnega življenja na vasi, da je zato tu, da ne le uči mladino, ampak da pomaga povsod. Potem bo on notranje zadovoljen in bo indispozicija (nezadovoljstvo) slovenskega kmeta napram njemu — kakor še žalibog pre pogosto obstoja — prestala sama od sebe. Vživeti se mora, in jaz bi kmetjske učitelje vse poženil na kmetije. Magari naj potem tudi trpi kvaliteta podučevanja.

Poznam učitelje, ki so v penziji dve uri hoda od svojega prejšnjega mesta, k njim hodi vsa vas po nasvete kakor k očetu in prijatelju. Škoda je in velika škoda, da je vedno manj učiteljev ter pride že skoraj eden na tri učiteljice, ki jim je seveda še mnogo težje živjeti se v kulturni krog vasi. Tudi več, mnogo več resnično socialnega dela je treba — niti ne političnega. Učiteljstvo je v Češkoslovaški agrarno, v Franciji socialistično, pri nas se še opredeljuje. Nad vse važno je, kam se bo odločilo, nad vse važno pa, ali si bo znalo pridobiti res srce našega kmeta, kakor si ga je doslej znal pridobiti le manjši del.

Tako dr. Rosina. Naj sledi za danes samo par stvarnih pripomb.

Ne moremo soglašati s trditvijo g. doktorja, da se je učiteljstvo v zadnji generaciji kmetstvu in kmetjski duši odtujilo. Vprašamo: Ali se ne trudi podedžsko učiteljstvo, tudi mlajše, za dobrobit naroda s sodelovanjem pri raznih društvih, pevskih, dramatičnih, gasilskih, s poučnimi predavanji, s kmetjskimi in gospodinjstvi nadaljevalnimi šolami, pri kmetijskih in vrtnarskih podružnicah, pri posojilnicah in drugih kmetjskih združenjih itd.? Če se nam ne verjame, se lahko vsakdo prepriča na banski upravi in naj tam prouči službene podatke o prosvetnem, gospodarskem in javnem udejstvovanju in usposobljenosti slovenskega učiteljstva. Priznati bo moral brezpogojno, da vse, za kar se trudi in kar dela učitelj, ni odtujevanje od kmeta, ampak prijateljsko bližanje kmetjskemu stanu in navadno neplačan trud za kmetjski blagor. Zato se učiteljstvo prav nič ne čuti ponižanega, če služi na kmetih. Redka bela vrana samo potrjuje pravilo. Treba le, da učiteljstvu, šolstvu in prosviti gotovi krogi, včasih tudi tisti iz »kmetjskega pokreta«, ne mečejo pri idealnem stremljenju polen pod noge, kakor se je tupatam že dogodilo in se še dogaja in sicer ne iz načelnih ozirov, ampak radi krajevnih osebnih, pa tudi iz politično-taktičnih vidikov.

Očitek, da se čutijo učitelji rojeni za ministre in da gledajo zato zviška na kmeta, je iz trte izvit in spada, milo rečeno, v predpusno dobo. Če ogromna večina učiteljstva

še ne prekroka celih noči in ne pije z vsakomur bratovščine po vaških krčmah ter ne »kelnari« ali celo »pomiva« kozarcev pri fantovskih in dekljskih plesih, je tako učiteljsko »dolgedanje« popolnoma na mestu in vredno vse pohvale.

Kar se tiče ministrskih stolčkov, si učiteljstvo, tudi mlajše, ne domišlja, da je baš ono za nje rojeno. Vendar naj dodamo, da so se učitelji-ministri po mnogih državah zelo dobro izkazali in da bi tudi pri nas učitelj-minister prav nič ne zaostajal za advokatom ali kakim drugim atom, kadar bi šlo za dobrobit države in še posebno za prave koristi kmetjskega stanu.

G. dr. Rosina pa stavi še neko drugo, precej gorostasno zahtevo: v svrhu »vživljenja« v kmetjske razmere hoče vse kmetjske učitelje poženiti na kmetije. Nam se vidi, da je šel g. doktor v tem primeru odločno predaleč. Povdarjamo: Učiteljstvo nima antipatije do kmetjskih deklet in gotovo ni inteligentnega stanu, ki bi bil že dobil več iz-

Organizacija bolniške blagajne

Eden najvažnejših problemov učiteljskega stanu je gotovo uvedba bolniškega zavarovanja. Ugodna rešitev tega vprašanja pa zavisi največ od solidarnosti našega stanu.

Učiteljstvo izdaja danes mnogo sredstev v razne društvene svrhe. Ako pa objektivno premostrimo položaj, bomo uvideli, da čestokrat podpiramo tudi taka društva, ki nimajo z našim stanom prav nobenega stika. Pri tem pa imamo sami dosti nerešenih vprašanj, ki vedno znova in znova zahtevajo rešitve. Ali bi torej ne bilo dobro, da objektivno prehtamo naše izdatke in jih po potrebi obrnemo tudi sebi v prid. Na ta način nam bo prav lahko ugotoviti, da smo v slučaju nastopanja raznih boleznih zelo slabo zavarovani, ker pretežna večina naših članov živi težko gospodarsko življenje, kajti naši dohodki komaj krijejo redne dnevne potrebe. Prihranki niso mogoči. Ob dolgotrajnejši bolezni je marsikdo izmed nas in njegova družina v še večji nevarnosti. Bolezen pa more priti tudi nepričakovano morda v najbolj neugodnem trenutku. Poglejmo n. pr. jetične bolnike, katerih zdraviljenje se vleče v leta in tudi druge, kar nam bi jasno povedala šele tozadevna statistika.

Potrebno bi bilo torej izvesti bolniško zavarovanje v prid celokupnemu stanu, čeprav bo to zahtevalo od nas tudi nekaj materialnih žrtv. Zato je zahteva po zakonito urejenem tozadevnem socialnem zavarovanju na mestu.

Organizacijo naše bolniške blagajne bi bilo zagrabit s širokogrudnega stališča, biti bi moralo obvezno za vsakega našega člana in družinskega člana, sicer bi bilo bolniško zavarovanje že v naprej obsojeno na neuspeh. Skušnje namreč kažejo, da v socialnem zavarovanju načelo prostovoljnosti ne prinaša zaželenih uspehov. Vsak je namreč več ali manj lahkomišelen in tudi učiteljstvo bi se prostovoljnega zavarovanja ne posluževalo v taki meri, kot bi bilo to potrebno. Poleg tega pa je tudi velikega pomena številno zavarovanje, ker čim večja je vzajemna skupnost, tem manjši morejo biti prispevki, višja bolniška oskrba, a kljub temu se lahko doseže močna finančna skupnost.

Bolniška blagajna pa bi se morala baviti izključno le z bolnikskimi pojavi in njihovim odstranjevanju, nikakor pa ne bi smela biti nekako podporno društvo za posmrtnino, za doto itd. Tako posle naj še nadalje vodi »Učiteljska samopomoč« ali kaka temu primerna blagajna. Zato tudi ne smemo mešati bolniške službe s takimi ustanovami.

Mnenja sem, da bi pravilno organizirana bolniška blagajna dobro uspevala in da bi ogromno večino članstva zadovoljila. Finan-

vrstnih tovarišic za življenje iz kmetjske hiše, kot učiteljski stan. Vendar tudi g. dr. Rosini ni neznan, da se zakon ne da uniformirati in da je poroka dogovor dveh src, ki ga mora upoštevati in spoštovati v lastnem interesu tudi kmetjski pokret. To pa še posebno zato, ker smo prepričani, da se tudi g. dr. Rosina bori za svobodo kmetjskega stanu, ne pa za zopetno uveljavljenje srednjeveških manir, kakor so bile običajne v dobi graščakov pri zakonski zvezi tlačanov.

Učiteljstvo je delovalo, deluje in bo delovalo v korist našega kmetjskega naroda. Vendar moramo povedati, da je vse učiteljsko izvenšolsko delo svobodno in šele na drugem mestu. In še to naj zakličemo na ves glas: Za narod so se dolžni v prostem času žrtvovati vsi stanovi brez izjeme in sicer v tem večji meri oni, ki jim narod naklanja večje dobrine. Učiteljski stan je glede nesebičnega dela med ljudstvom že danes med prvimi. To je neizpodbitno. Ali je učitelj tudi glede na dobrine na prvem mestu, prepričamo v razmišljanje onim, ki mu tako radi dele lepe nauke in modre nasvete,

B.

Splošne vesti

— »Praktični učiteljski izpiti v Ljubljani.

Na mnogobrojna topredmetna vprašanja obveščala izpitni odbor za polaganje praktičnega učiteljskega izpita v Ljubljani vse kandidate, da vložijo pravilno opremljene prošnje na izpitno komisijo takoj, ko dovršijo svoje 20 mesečno aktivno službovanje na narodnih šolah, ne da bi čakali na oba glavna termina v novembru in aprilu. Izpitni odbor bo, kakor hitro se bo nabralo primerno število prošenj, ugotovil izpitni termin ter posilile pozval k izpitu. Prihodnji termin bo z ozirom na polletni šolski zaključek dne 6. februarja 1933. ob 7.30 uri. Prošnje za ta termin naj bodo v žene tako, da bodo najpozneje 3. februarja l. v rokah izpitnega odbora. Izpitni odbor: Ravnateljstvo drž. učiteljske šole v Ljubljani.

— Seja odbora za gospodarske nadaljevalne šole se je vršila dne 6. januarja 1933. v Celju pod predsedstvom tov. Mešičkove in navzočnosti g. ref. J. Krošla, ki poudarja v svojem poročilu, da naj gosp. nadaljevalne šole sedaj še bolj, kot kdaj prej gledajo, da vrše svojo nalogo, bodre ljudi k delu, samozavesti in jih skušajo obvarovati malodušja, ki ga povzroča sedanj gospodarski položaj. Gospodarske neprilike zahtevajo, da gosp. nad. šole povsod in vselej poudarjajo potrebo po skromnosti in isto tudi same izpričujejo predvsem pri pouku kuhanja. Radi znižanja proračuna se bo moralo število gosp. nad. šol znižati in sicer na ta način, da bo pouk na nekaterih šolah prenehal za dobo enega leta. V ostalem pa bo pouk ostal neokrnjen. Da se ohrani stik z absolutenkami v krajih, kjer so šole prekinjene še nadalje, sklene odbor, da voditeljica, če nje ni več v okraju, pa njena pomočnica, skliče na podlagi določbe kraljeve banske uprave z dne 3. dec. 1932. No 8781/1 točka 5. ad. 4. absolutenke k demonstracijam. Namen teh sestankov je praktično izpopolnjevanje po načrtu gosp. nadaljev. šol in nadaljnjo vzdrževanje duhovne vezi z bivšimi gojenkami. Sestanki naj se vrše v presledkih po potrebi dela in krajevnih prilik, približno enkrat mesečno. Najvišje število sestankov je letno 12. Sklene se uvesti enotne tiskovine, za zamude, obračune jedilnikov, prispevkov v živilih itd. Obrazce je izdelala tov. Mešičkova. Vaditeljicam bodo razposlane, čim bodo razmnožene. Delovno občestvo se bo vršilo koncem marca ali v začetku aprila v Celju. Udeležba bo prostovoljna in na lastne stroške. Voditeljice bodo pravočasno obveščene po okrožnicah in v »Učit. tovarišu«.

† Janko Nep. Jeglič. V ponedeljek 9. t. m. je umrl Janko Nepomuk Jeglič, ravnatelj II. deške osnovne šole v p. Pokojnik, ki je posvetil 40 let svojega življenja in je užival od leta 1924. zaslužen pokoj si je pridobil mnogo zaslug tudi s karitativnim delom in komunalno politiko. Vse njegovo delo je bilo posvečeno altruističnemu udejstvovanju in smrt ga je ugrabila takorekoč od dela. Naj počiva v miru. — Teško prizadeti rodbini naše sožalje!

— Za trboveljske slavčke, ki so peli na dobrodelni prireditvi mestne občine v Ljubljani je bilo zbranih nekaj knjig zvezkov, svinčnikov in radirk. Mladinske knjige so darovali: Učiteljska tiskarna 30, Mladinska matica 25, J. Blasnik nasl. 30, Narodna knjigarna 20, Jugoslovska knjigarna 12, Belo modra knjižnica Atene 10, Kleinmayr Bamberg 5, Nova založba 5, Tiskovna zadruga 3, Zvezna knjigarna 2, M. E. 9. — Solske potrebščine so darovali: Učiteljska knjigarna 100 zvezkov, M. Tičar 100 zvezkov, Iv. Bonač barvaste svinčnike in zvezke, Ivan Bahovec radirke, A. Sfligoj radirke, L. Schwentner svinčnike, držala, Darinka Vdovič radirke, zvezke, Zeschko svinčnike, zvezke. — V imenu trboveljske dece vsem darovalcem iskrena hvala.

Delovanje učiteljstva na glasnem polju

Odbor Učiteljskega pevskega zbora si je stavil nalogo, zbrati podatke o delovanju učiteljstva na glasnem polju. V ta namen je bila priobčena v našem listu prošnja, naj pošlje učiteljstvo podatke o delovanju na tem polju. Prva poročila so že dospela. Priobčevali jih bomo pod tem naslovom po vrstnem redu.

Z ozirom na prošnjo odbora UPZ v Učit. Tovarišu z dne 22. dec. 1392. pošiljam podpisani o svojem zboru, ki ga vodim, sledeče podatke:

Ime in sedež zbora: »Pevski odsek Sokola na Bledu«.

Doba delovanja: Vsega skupaj 25 let. Na Bledu vodim zbor devet let.

Popis delovanja: Podpisani Milan Vrezec, šolski upravitelj v Ribnem pri Bledu, delujem kot pevovodja že odkar učiteljujem, t. j. 25 let. Prvi moški pevski zbor sem ustanovil leta 1908. na prvem svojem službenem mestu v Skrljevem pri Korminu na Primorskem, katerega sem vodil do izbruha svetovne vojne. Ob izbruhu vojne sem bil kot vojak poslan na gališko fronto, kjer sem bil ujet. V ujetniškem taboru v Tjumentu (Tobolska gubernija v Sibiriji) sem sestavil iz slovenskih, hrvatskih in čeških ujetnikov pevski zbor in sem priredil z njim po ujetniških barakah pevske nastope. Peli smo slovenske, hrvatske in češke pesmi. Ker nismo imeli ni-

kakih not sem moral sestavljati sam partituro, kar me je stalo mnogo truda. Pri pouku petja sem uporabljal gosli, ki sem jih sam izdelal. Po sedemnajst mesečnem bivanju v Sibiriji so nas ujetnike slovenske narodnosti poslali v evropsko Rusijo, kjer sem v mestu Bogorodick (Tulska gubernija) ustanovil tudi mal orkester, sestavljen največini iz Čehov. Igrali smo vsak popoldan v neki kavarni in smo si na ta način prislužili nekaj rubljev. — Ko sem prišel iz ujetništva, sem bil nastavljen za časa plebiscita kot učitelj v Velikovu, kjer sem tudi vodil pevski zbor. Ko sem bil po plebiscitu imenovan za šolskega upravitelja v Ribnem pri Bledu, sem ustanovil tu mešani pevski zbor. Ker je ta zbor po preteku par let radi raznih ovir prenehal, sem bil naprošen od Blejcev, da bi se ustanovilo na Bledu pevsko društvo kot pevski odsek Sokola. Rade volje sem se odzval vabilu in sem se leta 1923. ustanovil moški pevski zbor, ki je štel od začetka okrog trideset dobrih pevcev, ki pa se je v teku nekaj let precej skrčil. Radi pomanjkanja prvih tenorjev sem lansko leto ustanovil mešani zbor, ki se je radi raznih ovir preosnoval letos v moški oktet in ženski zbor. Podpisani hodim torej že devet let poučevat pevski zbor iz Ribnega na Bled.

Milan Vrezec.

Ustrezajoč prošnji »Učiteljskega pevskega zbora« v U. T. št. 19, rade volje nudim p. n. naslovu sledeče informacije: Ime in sedež zbora: Mladinski pevski zbor Glasbene društva v Zagorju ob Savi. Mladinski zbor je bil ustanovljen od podpisane v šolskem letu 1929/30.

Popis delovanja: Vstop v mladinski zbor imajo učenci in učenke osnovne šole. Vstop je prostovoljen. V prvem letu je zbor imel le 23 pevcev oz. pev. Nastopal je samostojno v St. Juriju pod Kumom 18. maja 1930. Nato skupno z gojenci glasbene šole v Zagorju 24. maja istega leta. Dne 9. junija je bil samostojen nastop v Čemšeniku dopoldne in popoldne na Lokah pri Zagorju. Mladinski zbor je pel večinoma le narodne pesmi izvemši Mokranjčevega rukoveta II. Zbor je v tem letu zanesel našo narodno pesem v bližnje kraje med preprosto ljudstvo. 8. novembra 1930. je zbor sodeloval na proslavi 35. letnice trboveljskega »Zvona« v Trbovljah s tremi pesmimi. Ker so bile prireditve mladinskega zbora v okolici le propagandnega značaja in brez vstopnine, je zbor naštudiral spevoigro »Trnjulčico« ter na ta način prišel do sredstev. Igra je bila vprizorjena 17., 18., 19. in 20. januarja 1931. Dne 15. marca 1931. je zbor sodeloval na domači produkciji gojencev glasbene šole z izbranim sporedom. Dne 9. maja je zbor sodeloval na proslavi »Materinskega dneva« v Zagorju. Dne 14. maja je zbor koncertiral na Izlah. Dne 14. junija se je vršil samostojen koncert na Vranskem. Zbor je sodeloval tudi na proslavi 10 letnice vladanja Nj. Vel. kralja Aleksandra v Zagorju. Istotako tudi na Tyrševi proslavi — Sokolskega društva v Zagorju. 24. aprila 1932. običajna produkcija gojencev glasbene šole in mladinskega zbora. 2. maja samostojen koncert na Polšniku, 29. maja v St. Lambertu. Ob priliki prvega nastopa Polniške sokolske čete je zbor ponovno bil vabljen na Polšnik, kjer je sodeloval. 21. januarja 1933. bo zbor

pel na zborovanju sreskega društva v Zagorju ob Savi.

Namen v bodočnosti: Mladinski zbor je nastal iz potrebe. Petje je v Zagorju izumilo, akoravno je prednjačilo in bilo vzgled vsem v Zasavju baš Glasbeno društvo v Zagorju. Zaradi tega se skuša mladini vcepiti ljubezen do naše narodne in umetne pesmi, ustvariti si: zmogčen mladinski naraščaj ter nuditi »sem okoličanom bližnjim in daljnim urico življenja. Ne delamo si nikakih nemožnih načrtov, temveč smo z dosedanjimi uspehi povsem zadovoljni. Ker je skupen nastop vseh mladinskih zborov tudi naša iskrena želja, saj smo si dopisovali z mladinskim zborom v Ljutomeru tudi glede tega, želimo da bi prišlo tudi do realizacije tega načrta.

V nadi, da sem Vam z informacijami ustregel, želim mnogo uspeha pri organizaciji skupnega nastopa mladinskih zborov ter beležim s tovariškim pozdravom

Kopšiva.

Z ozirom na Vašo notico v listu »Učit. tovarišu«, pošiljam naslednje podatke o pevskem zboru, ki ga vodim.

Ime in sedež pevskega zbora: »Pevski zbor« Planinka v Zg. Dolini p. Trzič.

Deluje 1 leto.

Zbor je priredil samostojen koncert, spevoigre »Kovačev student«, »Sree in denar«, »Birmancica, Snubačica« (vse spevoigre od komp. V. Vodopivec) ter »Vaška kri« (Melhle).

Bodoči namen zbora je: prirediti samostojen koncert vsako leto, uvežbati se v tamburaški glasbi, uprizoriti nekaj spevoiger in iger s petjem.

Avg. Clemente.